

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 26ης Οκτωβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Φορολογία – Φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) – Οδηγία 2006/112/ΕΚ – Απαλλαγές παροχών υπηρεσιών στενά συνδεόμενων με τον αθλητισμό – Έννοια του “αθλητισμού” – Δραστηριότητα χαρακτηριζόμενη από ορισμένο σωματικό στοιχείο – Αγωνιστικό μπριτζ»

Στην υπόθεση C-90/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) [δευτεροβάθμιο διοικητικό δικαστήριο (τμήμα φορολογικών διαφορών), Ηνωμένο Βασίλειο] με απόφαση της 1ης Σεπτεμβρίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Φεβρουαρίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

The English Bridge Union Limited

κατά

Commissioners for Her Majesty’s Revenue & Customs,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τέταρτου τμήματος, E. Juhász, K. Jürimäe και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζήτησης της 2ας Μαρτίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η The English Bridge Union Limited, εκπροσωπούμενη από τον M. Lewis, solicitor, και τον D. Ewart, QC,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Brandon, επικουρούμενο από τον R. Hill, barrister,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman και M. Noort,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την L. Lozano Palacios και τον R. Lyal,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουνίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ 2006, L 347, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της The English Bridge Union Limited (στο εξής: EBU) και της Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (φορολογικής και τελωνειακής αρχής του Ηνωμένου Βασιλείου, στο εξής: φορολογική αρχή) σχετικά με την υπαγωγή στον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) των δικαιωμάτων συμμετοχής που εισπράττει η EBU για τα τουρνουά αγωνιστικού μπριτζ τα οποία διοργανώνει.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Σύμφωνα με τα άρθρα της 411 και 413, η οδηγία 2006/112 κατάργησε και αντικατέστησε από 1ης Ιανουαρίου 2007 τη νομοθεσία της Ένωσης περί ΦΠΑ, ειδικότερα την έκτη οδηγία 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών – Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49).
- 4 Το άρθρο 132, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/112, το οποίο περιλαμβάνεται στο επιγραφόμενο «Απαλλαγές ορισμένων δραστηριοτήτων γενικού συμφέροντος» κεφάλαιο 2 του τίτλου ΙΧ της εν λόγω οδηγίας, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τις ακόλουθες πράξεις:

«[...]

- ιγ) ορισμένες παροχές υπηρεσιών συνδεόμενες στενά με τον αθλητισμό ή τη σωματική αγωγή που προσφέρονται από οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σε πρόσωπα ασχολούμενα με τον αθλητισμό ή τη σωματική αγωγή,
- ιδ) ορισμένες παροχές υπηρεσιών πολιτιστικού χαρακτήρα καθώς και τις στενά συνδεόμενες με αυτές παραδόσεις αγαθών που πραγματοποιούνται από οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή άλλους οργανισμούς πολιτιστικού χαρακτήρα αναγνωρισμένους από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος,

[...]».

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

- 5 Το παράρτημα 9, κατηγορία 10, του Value Added Tax Act 1994 (νόμος του 1994 περί φόρου προστιθέμενης αξίας) προβλέπει ότι απαλλάσσονται από τον ΦΠΑ οι συνδεδόμενες με τον αθλητισμό ακόλουθες παροχές:
- «1. Η χορήγηση δικαιώματος συμμετοχής σε αθλητικό αγώνα ή αγώνα σωματικής αγωγής, όταν η αντιπαροχή συνίσταται σε χρηματικό ποσό, το οποίο πρόκειται να διατεθεί εξ ολοκλήρου για τη χρηματοδότηση του επάθλου ή των επάθλων που απονέμονται στο πλαίσιο του εν λόγω αγώνα.
  2. Η χορήγηση, από οργανισμό δικαιούμενο απαλλαγής που έχει συσταθεί για σκοπούς αθλητισμού και σωματικής αγωγής, του δικαιώματος συμμετοχής σε αγώνες, στο πλαίσιο τέτοιας δραστηριότητας.
  3. Η παροχή σε φυσικό πρόσωπο, από οργανισμό δικαιούμενο απαλλαγής, υπηρεσιών που συνδέονται στενά με το άθλημα ή τη σωματική αγωγή στην οποία μετέχει το εν λόγω φυσικό πρόσωπο [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 6 Η EBU είναι εθνικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός επιφορτισμένος με τη ρύθμιση και την ανάπτυξη του αγωνιστικού μπριτζ στην Αγγλία. Το χαρτοπαίγνιο αυτό συνιστά μορφή του μπριτζ που παίζεται σε αγώνες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, κατά τη διάρκεια των οποίων κάθε ομάδα παίζει διαδοχικά την ίδια διανομή φύλλων με εκείνη των αντίστοιχων ζευγών σε άλλα τραπέζια. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η κατάταξη προκύπτει βάσει της σχετικής απόδοσης.
- 7 Η EBU, της οποίας τα μέλη είναι τοπικές ενώσεις και ιδιώτες, διοργανώνει τουρνουά αγωνιστικού μπριτζ, στα οποία οι παίκτες μπορούν να μετάσχουν κατόπιν καταβολής δικαιωμάτων συμμετοχής. Για τα εν λόγω δικαιώματα συμμετοχής η EBU αποδίδει ΦΠΑ.
- 8 Εκτιμώντας ότι τα ως άνω δικαιώματα πρέπει να απαλλαγούν από τον ΦΠΑ δυνάμει του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112, η EBU ζήτησε από τη φορολογική αρχή να της επιστρέψει τον καταβληθέντα φόρο. Η φορολογική αρχή απέρριψε τη σχετική αίτηση.
- 9 Η EBU άσκησε προσφυγή ενώπιον του First-tier Tribunal (Tax Chamber) [πρωτοβάθμιο διοικητικό δικαστήριο (τμήμα φορολογικών διαφορών), Ηνωμένο Βασίλειο], το οποίο επικύρωσε την απορριπτική της αίτησης απόφαση, επιτρέποντας ταυτοχρόνως την άσκηση έφεσης.
- 10 Ενώπιον του Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) [δευτεροβάθμιο διοικητικό δικαστήριο (τμήμα φορολογικών διαφορών), Ηνωμένο Βασίλειο], η EBU υποστηρίζει ότι ο «αθλητισμός» κατά την έννοια του άρθρου 132, παράγραφος 1, περίπτωση ιγ', της οδηγίας ΦΠΑ, δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει σημαντικό σωματικό στοιχείο, δεδομένου ότι ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει η διάταξη αυτή είναι να προωθήσει τις δραστηριότητες με ευεργετικά αποτελέσματα για τη σωματική ή πνευματική υγεία εκείνων που τις ασκούν τακτικά και ότι η διανοητική δραστηριότητα είναι εξίσου σημαντική με τη σωματική. Επομένως, μια δραστηριότητα χαρακτηριζόμενη από σημαντικό πνευματικό στοιχείο η οποία ασκείται στο πλαίσιο αγώνων, όπως είναι το αγωνιστικό μπριτζ, συνιστά «άθλημα» κατά την έννοια της διάταξης αυτής.
- 11 Η φορολογική αρχή διαφωνεί με την επιχειρηματολογία αυτή για τον λόγο ότι το γράμμα του εν λόγω άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', κατά το οποίο απαλλάσσονται από τον φόρο ορισμένες παροχές υπηρεσιών «συνδεδόμενες στενά με τον αθλητισμό ή τη σωματική αγωγή», συνεπάγεται ότι ένα «άθλημα» κατά την έννοια της διάταξης αυτής πρέπει να περιλαμβάνει σημαντικό σωματικό στοιχείο. Εκτός αυτού, η προτεινόμενη από την EBU ερμηνεία είναι αντίθετη προς την αρχή της στενής ερμηνείας των απαλλαγών που προβλέπει το άρθρο 132 της οδηγίας 2006/112.

- 12 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι το αγωνιστικό μπριτζ απαιτεί υψηλού επιπέδου διανοητικές ικανότητες, όπως είναι η λογική, η δημιουργική σκέψη, η στρατηγική ή η μνήμη, και ότι η τακτική εξάσκηση ωφελεί τόσο την πνευματική όσο και τη σωματική υγεία. Κατά συνέπεια, διερωτάται αν τα αποκαλούμενα «πνευματικά» αθλήματα, όπως το παίγνιο αυτό, εμπίπτουν στην έννοια του «αθλήματος» του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας αυτής.
- 13 Κρίνοντας ότι ο όρος αυτός πρέπει να νοείται ως αυτοτελής έννοια και να εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη, το Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) [δευτεροβάθμιο διοικητικό δικαστήριο (τμήμα φορολογικών διαφορών)] αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Ποια είναι τα ουσιώδη χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει μια δραστηριότητα ώστε να εμπίπτει στην έννοια του “αθλήματος” κατά το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας [2006/112]; Ειδικότερα, πρέπει η δραστηριότητα να έχει ένα σημαντικό (ή όχι αμελητέο) σωματικό στοιχείο που να είναι καθοριστικό για την έκβασή της ή αρκεί να έχει ένα σημαντικό διανοητικό στοιχείο που να είναι καθοριστικό για την έκβασή της;
- 2) Εμπίπτει το αγωνιστικό μπριτζ στην έννοια του “αθλήματος” κατά το άρθρο 132, παράγραφος 1, περίπτωση ιγ', της οδηγίας [2006/112];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 14 Προκαταρκτικώς, διαπιστώνεται ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία που υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, το αγωνιστικό μπριτζ αποτελεί χαρτοπαίγνιο που απαιτεί προσπάθεια και ικανότητες διανοητικής φύσης, ενώ το σωματικό του στοιχείο είναι αμελητέο.
- 15 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112 έχει την έννοια ότι δραστηριότητα όπως το αγωνιστικό μπριτζ, η οποία χαρακτηρίζεται από αμελητέο σωματικό στοιχείο, εμπίπτει στην έννοια του «αθλήματος» της διάταξης αυτής.
- 16 Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται όχι να καθορίσει το νόημα της έννοιας του «αθλήματος» εν γένει, αλλά να ερμηνεύσει την εν λόγω έννοια στο πλαίσιο της οδηγίας 2006/112 για το κοινό σύστημα ΦΠΑ και, ειδικότερα, στο πλαίσιο των διατάξεων της οδηγίας αυτής που διέπουν τις απαλλαγές.
- 17 Κατά πάγια νομολογία, οι απαλλαγές που προβλέπονται στο άρθρο 132 της εν λόγω οδηγίας αποτελούν αυτοτελείς έννοιες του δικαίου της Ένωσης, οι οποίες αποσκοπούν στην αποφυγή των αποκλίσεων κατά την εφαρμογή του συστήματος του ΦΠΑ από ένα κράτος μέλος σε άλλο (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 2008, Canterbury Hockey Club και Canterbury Ladies Hockey Club, C-253/07, EU:C:2008:571, σκέψη 16, καθώς και της 26ης Φεβρουαρίου 2015, VDP Dental Laboratory κ.λπ., C-144/13, C-154/13 και C-160/13, EU:C:2015:116, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 18 Ελλείψει οποιουδήποτε ορισμού της έννοιας του «αθλήματος» στην οδηγία 2006/112, ο προσδιορισμός της σημασίας και του περιεχομένου του εν λόγω όρου πρέπει να γίνει, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το σύνηθες νόημά του στην καθημερινή γλώσσα, λαμβανομένου ταυτόχρονα υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου αυτός χρησιμοποιείται και των σκοπών που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, Deckmyn και Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 26ης Μαΐου 2016, Envirotec Denmark, C-550/14, EU:C:2016:354, σκέψη 27).

- 19 Όσον αφορά, καταρχάς, το νόημα της έννοιας του «αθλήματος» στην καθημερινή γλώσσα, η έννοια αυτή παραπέμπει συνήθως, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 23 των προτάσεων του, σε δραστηριότητα σωματικής φύσης ή, εν ολίγοις, σε δραστηριότητα χαρακτηριζόμενη από μη αμελητέο σωματικό στοιχείο.
- 20 Όσον αφορά, εν συνεχεία, την οικονομία της οδηγίας 2006/112, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για να καθοριστούν οι απαλλαγές του άρθρου 132 της εν λόγω οδηγίας πρέπει να ερμηνεύονται στενά, καθόσον οι απαλλαγές αυτές αποτελούν παρεκκλίσεις από τη γενική αρχή ότι ΦΠΑ εισπράττεται για κάθε παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας από υποκείμενο στον φόρο. Εντούτοις, ο κανόνας αυτός της στενής ερμηνείας δεν σημαίνει ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των εν λόγω απαλλαγών πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο που θα καθιστούσε τις απαλλαγές αυτές άνευ αποτελέσματος (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 18ης Νοεμβρίου 2004, Temco Europe, C-284/03, EU:C:2004:730, σκέψη 17, καθώς και της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-22/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:118, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 21 Επιπλέον, μολοντί, όπως προκύπτει από τον τίτλο του κεφαλαίου στο οποίο εντάσσεται το εν λόγω άρθρο, οι απαλλαγές που προβλέπει το άρθρο αυτό αποσκοπούν στην προαγωγή ορισμένων δραστηριοτήτων γενικού συμφέροντος, εντούτοις, οι απαλλαγές αυτές αφορούν όχι όλες τις δραστηριότητες γενικού συμφέροντος, αλλά μόνον εκείνες που απαριθμούνται και περιγράφονται λεπτομερέστατα στην εν λόγω διάταξη (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Žamberk, C-18/12, EU:C:2013:95, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 26ης Φεβρουαρίου 2015, VDP Dental Laboratory κ.λπ., C-144/13, C-154/13 και C-160/13, EU:C:2015:116, σκέψη 45).
- 22 Επομένως, η εξέταση του πλαισίου του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112 συνηγορεί υπέρ μιας ερμηνείας κατά την οποία η έννοια του «αθλήματος» που περιλαμβάνεται στη διάταξη αυτή περιορίζεται σε δραστηριότητες ανταποκρινόμενες στο σύνθετο νόημα του όρου «άθλημα» και χαρακτηριζόμενες από μη αμελητέο σωματικό στοιχείο, χωρίς να επεκτείνεται σε όλες τις δραστηριότητες οι οποίες μπορούν, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, να συσχετιστούν με την έννοια αυτή.
- 23 Όσον αφορά, τέλος, τον σκοπό του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της εν λόγω οδηγίας, υπενθυμίζεται ότι η διάταξη αυτή αποσκοπεί στην προαγωγή ορισμένων δραστηριοτήτων γενικού συμφέροντος, όπως οι υπηρεσίες που είναι στενά συνδεδεμένες με τον αθλητισμό ή με τη σωματική αγωγή και που παρέχονται από οργανισμούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα προς όσους ασχολούνται με τον αθλητισμό ή με τη σωματική αγωγή, αποβλέποντας, ως εκ τούτου, στην προαγωγή της ενασχόλησης ευρέων στρωμάτων του πληθυσμού με τον αθλητισμό ή με τη σωματική αγωγή (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Žamberk, C-18/12, EU:C:2013:95, σκέψη 23, καθώς και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Bridport and West Dorset Golf Club, C-495/12, EU:C:2013:861, σκέψη 20).
- 24 Είναι βεβαίως αληθές, όπως υποστηρίζει η EBU και όπως προκύπτει από τη δικογραφία που υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι το αγωνιστικό μπριτζ απαιτεί λογική, μνήμη, στρατηγική και δημιουργική σκέψη και αποτελεί δραστηριότητα με ευεργετικά αποτελέσματα για την πνευματική και σωματική υγεία εκείνων που την ασκούν τακτικά. Παρά ταύτα, έστω και αν έχουν ευεργετικά αποτελέσματα για τη σωματική και πνευματική υγεία, οι δραστηριότητες αμιγούς ανάπαυλας και αναψυχής δεν εμπίπτουν στην εν λόγω διάταξη (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Žamberk, C-18/12, EU:C:2013:95, σκέψη 22, και της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-22/15, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:118, σκέψεις 23 έως 25). Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι μια δραστηριότητα ωφελεί την πνευματική και τη σωματική υγεία δεν αποτελεί αφ' εαυτού επαρκές στοιχείο για να συναχθεί ότι η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στην έννοια του «αθλήματος» της ίδιας αυτής διάταξης.

- 25 Το γεγονός ότι μια δραστηριότητα με ευεργετικά αποτελέσματα για τη σωματική και πνευματική ευεξία ασκείται στο πλαίσιο αγώνων δεν μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112 δεν ορίζει ως προϋπόθεση για την εφαρμογή του ότι η αθλητική δραστηριότητα πρέπει να ασκείται σε συγκεκριμένο επίπεδο, παραδείγματος χάριν σε επαγγελματικό επίπεδο, ούτε ότι η επίμαχη αθλητική δραστηριότητα πρέπει να ασκείται με ορισμένο τρόπο και, ειδικότερα, να ασκείται τακτικά και με οργανωμένο τρόπο ή με σκοπό τη συμμετοχή σε αθλητικές διοργανώσεις (αποφάσεις 21ης Φεβρουαρίου 2013, Žamberk, C-18/12, EU:C:2013:95, σκέψη 22, καθώς και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Bridport and West Dorset Golf Club, C-495/12, EU:C:2013:861, σκέψη 19). Συναφώς, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι ο αγωνιστικός χαρακτήρας μιας δραστηριότητας δεν αρκεί για να στηρίξει τον χαρακτηρισμό της εν λόγω δραστηριότητας ως «αθλήματος», όταν απουσιάζει μη αμελητέο σωματικό στοιχείο.
- 26 Επιπλέον, από τη νομολογία που υπομνήσθηκε με τη σκέψη 21 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι το άρθρο 132 της οδηγίας αυτής σκοπό έχει να ορίσει, με εξαντλητικό τρόπο, συγκεκριμένες δραστηριότητες γενικού συμφέροντος οι οποίες πρέπει κατ' εξαίρεση να τύχουν απαλλαγής από τον ΦΠΑ. Ως εκ τούτου, καθόσον, για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 19 έως 25 της παρούσας απόφασης, η ερμηνεία της απαλλαγής του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας αυτής υπό την έννοια ότι εκτείνεται και σε δραστηριότητες οι οποίες περιλαμβάνουν αμελητέο σωματικό στοιχείο συνιστά διασταλτική ερμηνεία της επίμαχης διάταξης, η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να κριθεί σύμφωνη ούτε με τον κανόνα της στενής ερμηνείας των απαλλαγών του ΦΠΑ ούτε με τον σκοπό της αυστηρής οριοθέτησης της οικείας απαλλαγής.
- 27 Ως εκ τούτου, όπως προκύπτει τόσο από το γράμμα του εν λόγω άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', όσο και από την συστηματική και τελολογική ερμηνεία της οδηγίας 2006/112, η διάταξη αυτή αφορά αποκλειστικά και μόνο δραστηριότητες χαρακτηριζόμενες από μη αμελητέο σωματικό στοιχείο.
- 28 Η ερμηνεία αυτή δεν προδικάζει το ζήτημα αν μια δραστηριότητα που περιλαμβάνει αμελητέο σωματικό στοιχείο δύναται ενδεχομένως να εμπίπτει στην έννοια των «υπηρεσιών πολιτιστικού χαρακτήρα» του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιδ', της οδηγίας αυτής, όταν η δραστηριότητα αυτή, λαμβανομένων υπόψη της πρακτικής της, της ιστορίας της και των παραδόσεων στις οποίες ανήκει, καταλαμβάνει σε συγκεκριμένο κράτος μέλος τέτοια θέση στην κοινωνική και πολιτιστική κληρονομιά της χώρας, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ως τμήμα του πολιτισμού της. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αντίστοιχη διάταξη της οδηγίας 77/388 άφηγε στα κράτη μέλη διακριτική ευχέρεια για τον καθορισμό των απαλλασσόμενων παροχών υπηρεσιών πολιτιστικού χαρακτήρα (βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2017, British Film Institute, C-592/15, EU:C:2017:117, σκέψη 24).
- 29 Κατόπιν του συνόλου των εκτιμήσεων αυτών, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στα υποβληθέντα ερωτήματα είναι ότι το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112 έχει την έννοια ότι μια δραστηριότητα όπως το αγωνιστικό μπριτζ, η οποία χαρακτηρίζεται από αμελητέο σωματικό στοιχείο, δεν εμπίπτει στην έννοια του «αθλήματος» κατά τη διάταξη αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 30 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο ιγ', της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, έχει την έννοια ότι μια δραστηριότητα όπως το αγωνιστικό μπριτζ, η οποία χαρακτηρίζεται από αμελητέο σωματικό στοιχείο, δεν εμπίπτει στην έννοια του «αθλήματος» κατά τη διάταξη αυτή.

(υπογραφές)